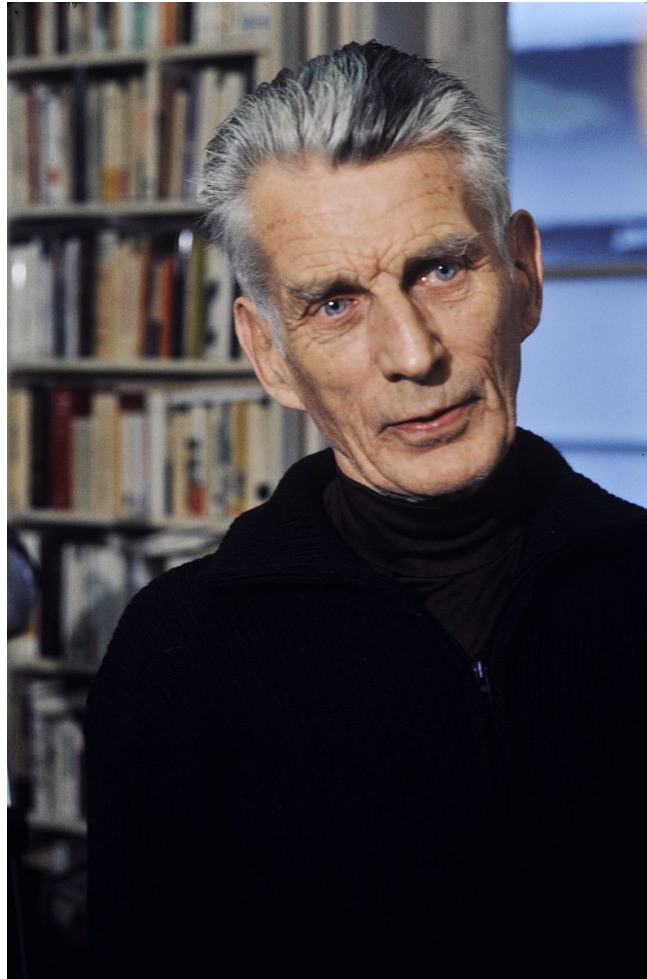

SAMUEL BECKETT

(1906 – 1989)

12. května 2016 (Pavel Trtílek)

- dramatik, prozaik, básník a režisér vlastních textů v divadle i televizi, „novodobý klasik“
- 1. představitel „absurdního divadla“, který získal mezinárodní věhlas
 - **Tadeusz Różewicz** ho nazval „Shakespearem naší doby“
 - **Harold Pinter**: „On je spisovatelem nejodvážnějším, nejnelítostnějším, jaký kdy žil, nedělá si ze mě legraci, nesnaží se mě převézt... Kupuji všechno – udici, vlasec i olůvko. Jeho dílo je krásné.“ (1954)
- svou tvorbou se nesnažil zalíbit ani někoho o něčem přesvědčovat – cítil rozpaky z náhlé popularity...
- pocházel z **Irska**
 - v Dublinu vystudoval práva, francouzštinu a italštinu
 - po studiu odešel přednášet angličtinu na pařížskou Sorbonnu

- ve 30. letech žil v **Londýně** (učil francouzštinu) a cestoval po Evropě
- 1938 se usadil v **Paříži** (v tomtéž roce jako Ionesco)
 - hned v lednu pobodán pasákem kvůli odmítnutí prostitutky vedlo k seznámení s pianistkou **Suzanne Déchevaux-Dumesnil** (po válce uzavřeli manželství)
- během **2. sv. války** se účastnil protifašistického odboje
 - 1942 prchl se Suzanne na jih Francie, kde strávili zbytek války (práce v zemědělství)
 - po válce návrat do Paříže
- v letech 1946 – 1949 napsal **prozaickou trilogii** *Molloy, Malone umírá a Nepojmenovatelný*
- 1949: dokončil **Čekání na Godota**
 - další hru pak napsal až r. 1957: **Konec hry**

- **1969: Nobelova cena**
 - nepřevzal ji osobně (poslal do Stockholmu svého nakladatele Jeroma Lindona a sám se ukrýval před novináři v Tunisku, finance za cenu údajně rozdál nemajetným)
 - teprve díky ocenění vešly v širší povědomí také jeho prózy (jeho 1. románu *Murphy* se původně prodalo jen 30 výtisků)
 - kromě **dramat** a **prózy** psal i **básně** (sbírka *Děvkoskop* z r. 1930 byla jeho vydanou prvotinou) a **rozhlasové hry**
- psal anglicky i francouzsky
 - po válce přestal psát anglicky a přešel na francouzštinu
 - později se vrátil k angličtině (počínaje hrou *Krappova poslední páska*)
 - své anglické texty sám překládal do francouzštiny a naopak
- krátkou hru *Katastrofa* (1984) věnoval tehdy vězněnému disidentovi **Václavu Havlovi**

DRAMATICKÁ TVORBA:

- Čekání na Godota

- psáno především během r. 1948, text dokončen počátkem roku **1949** (dialogy vymyšleny však už během 2. sv. války)
- po obdržení Nobelovy ceny prohlásil: „*Čekání na Godota jsem začal psát proto, abych si odpočinul od té strašné prózy, kterou jsem tehdy psal.*“
- autor označil *Čekání na Godota* jako tragikomedii
- o uvedení hry však nebyl zájem, 35 uměleckých šéfů v Paříži ji odmítlo (text jim nabízela Beckettova oddaná manželka)
 - rukopis je jen hloupým vtipem
 - je to neuchopitelná a nehratelná hloupost
 - jde o pouhé předvádění se, které si hraje na něco rádoby nového
 - renomovaná pařížská divadla přece neuvádějí špatné hry

- **Tristan Tzara** si hru přečetl r. 1950 a předal ji režiséru **Rogeru Blinovi**, jehož uchvátila, nebylo však kde ji uvést...
- 1952 vydán text tiskem
- **1953** uvedeno v **Théâtre de Babylone**
 - sál pro 200 diváků se nacházel na bulváru Raspail (Montparnass)
 - divadlo založeno počátkem roku 1952, na jehož konci však už stálo na pokraji finančního krachu (pro nezájem diváků), a tak jeho zakladatel, režisér **Jean-Marie Serreau** umožnil Blinovi hru zde uvést, čímž měla být se ctí činnost divadla ukončena...
 - tvůrce i aktéry překvapil po premiéře bouřlivý potlesk publika, následující reprízy byly beznadějně vyprodány
 - divadlo díky tomu mohlo existovat i další sezonu...
 - od 1954 uváděno v **Théâtre Hébertot** (se změnou v obsazení)
- inscenace vyvolala spory mezi jejími příznivci a odpůrci
- tehdy byl Beckett již 20 let literárně činný, přesto skoro neznámý – to se uvedením *Čekání na Godota* změnilo

- režisér **Roger Blin** hrál i postavu tyranského Pozza
- do rolí tuláků (Estragon a Vladimír) byli obsazeni kabaretní komici **Lucien Raimbourg** a **Pierre Latour**
- postavy: **Estragon, Vladimír, Pozzo, Lucky, Chlapec**
- kdo je však **Godot**?
 - titulní postava se neobjeví – existuje vůbec?
 - spasitel? (metaforická slovní hříčka: God)
 - zlomyslný klaun nechávající dva zoufalé tuláky čekat?
 - Beckett nikdy nedal odpověď na častý dotaz, kdo je to ten Godot
 - inspirace při cyklistickém závodě v Paříži (závodník monsieur Godot)
- během prvních 2 let od premiéry uvedeno přes 500 repríz
- čím je *Čekání na Godota* tak přelomové?
- je to zcela **nově pojaté drama**: Aristoteles spojuje drama s jednáním a činy – v *Čekání na Godota* však nejsou konflikty, jen se tam mluví a čeká na kohosi, kdo nakonec ani nepřijde
- Beckettovy hry jsou „strnutím v nehybnosti“

- z dopisu S. Becketta adresovaného reportérovi Michelu Polacovi (leden 1952, kráceno):
 - „Ptáte se mě na *Čekání na Godota* a na můj názor na divadlo. Je mi velkou ctí, že jste ukázky z této hry uvedl v Esejistickém klubu.
 - Na divadlo nemám žádný názor. Nic z něho neznám. Nechodím tam. To je přípustné. Méně přípustné však je napsat hru a potom, když je hotová, nemít na ni žádný názor. To je bohužel můj případ.
 - Nevím o této hře víc než ten, komu se podaří pozorně ji přečíst. Nevím nic víc o postavách než to, co říkají, co dělají a co se jim přihodí.
 - Nevím, kdo je Godot. Dokonce ani nevím, zda existuje. A nevím, zda ti dva, kteří na něho čekají, věří, že existuje.
 - A další dva, kteří se zjeví na konci každého dějství, to dělají zřejmě proto, aby se narušila monotónnost.
 - A pokud jde o snahu najít v tom hlubší a vznešenější význam, který by si divák odnesl domů, nemám na tom pražádný zájem.
 - Estragona, Vladimira, Pozza, Luckyho, jejich čas a jejich prostor jsem měl možnost poznat jen trošku – zdaleka ne tak, abych je mohl pochopit. Vám jsou možná dlužni vysvětlení. Ale beze mě. Oni a já jsme si kvit.“

- *Čekání na Godota* přeloženo do **češtiny** až roku **1964**, dnes máme k dispozici 3 překlady:
 - Jiří Kolář (1964)
 - Patrik Ouředník (1986)
 - Karel Kraus (1991)
- 1. uvedení u nás: **Divadlo Na zábradlí** – r. 1964
 - režie **Václav Hudeček**
- struktura textu hry:
 - 2 dějství (to 2. je variací 1.), jimž dominují dialogy **Estragona a Vladimira**
 - ke konci obou dějství přijde dvojice **Pozzo a Lucky** (pán-sluha, krotitel-zvíře, otrokář-otrok...), ve 2. dějství však Pozzo oslepl a Lucky oněměl
 - v závěru vždy přijde **Chlapec** informovat o tom, že pan Godot dnes nepřijde, ale zítra, to už určitě přijde
 - obě dějství končí stejně:
 - ESTRAGON: Tak jdem?
 - VLADIMIR: Jdem.
 - Nehýbají se.*

– 2. dějství začíná „nekončící“ písničkou:

VLADIMÍR:

Pes jitrničku sežral
v kuchyni maličkou,
dopad ho přitom kuchař
a bouch ho paličkou.
Sběhli se všichni psové,
kopali jemu hrob,
na desce mramorové
byl nápis těchto slov:
Pes jitrničku sežral
v kuchyni maličkou... /atd./

– podobně zacyklená je i celá hra

– popis scény:

- 1. dějství: *Venkovská cesta, strom. Večer.* [z dialogů se pak dozvíme, že strom je zcela holý, bez listů]
- 2. dějství: *Nazítří. Táž doba, stejné místo. Na stromě několik listů.*

Čekání na Godota (fotky z Théâtre de Babylone)

na fotce vpravo: **Lucien Raimbourg** (Vladimir), **Jean Martin** (Lucky),
Pierre Latour (Estragon), **Roger Blin** (Pozzo)

Čekání na *Godota* (program inscenace v Théâtre Hébertot)

Photo X

PIERRE LATOUR

Photo-Lipnitzki

JEAN-MARIE SERREAU

LE THÉÂTRE-HÉBERTOT

sous la direction de

JACQUES HÉBERTOT

présente

EN ATTENDANT GODOT

Pièce en 2 actes de SAMUEL BECKETT

Mise en scène de Roger BLIN

★

DISTRIBUTION

par ordre d'entrée des personnages sur le théâtre

Studio Star

JEAN BOLO

<i>Vladimir</i>	Jean-Marie SERREAU
<i>Estragon</i>	Pierre LATOUR
<i>Pozzo</i>	Jean BOLO
<i>Lucky</i>	Jean MARTIN

Studio Carlet Aimé

JEAN MARTIN

Čekání na *Godota* (fotky z dalších inscenací)

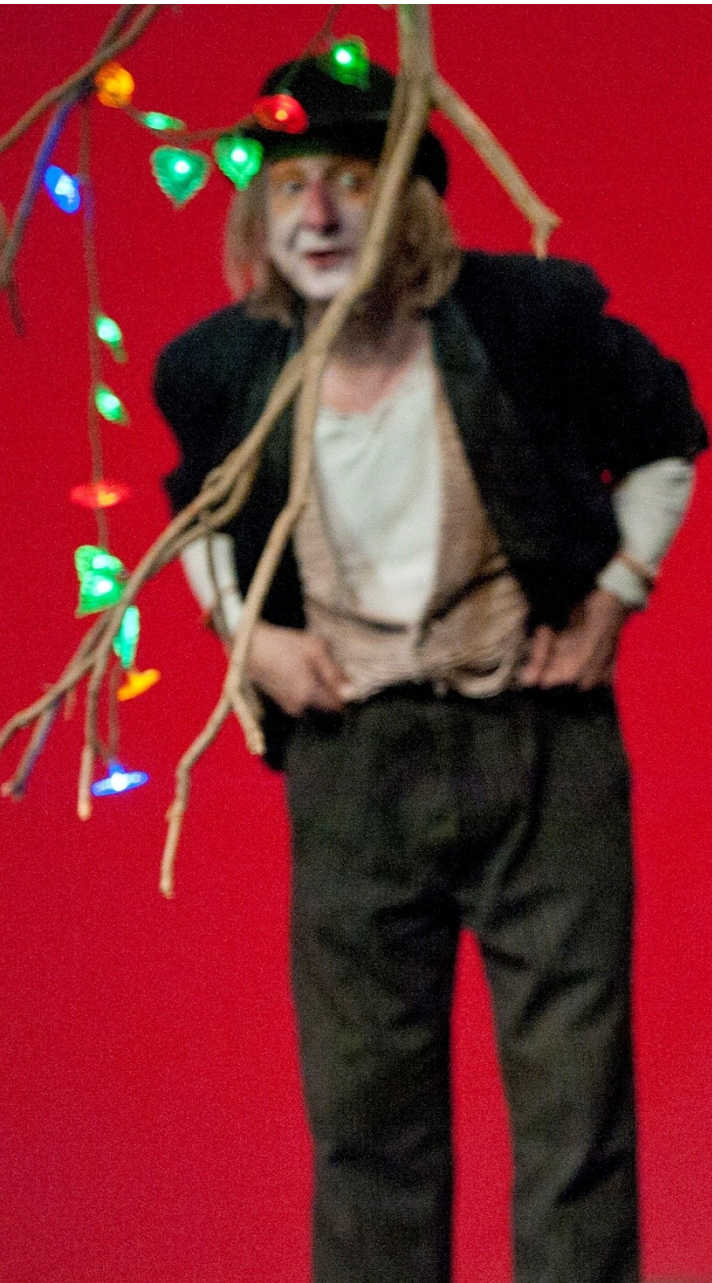

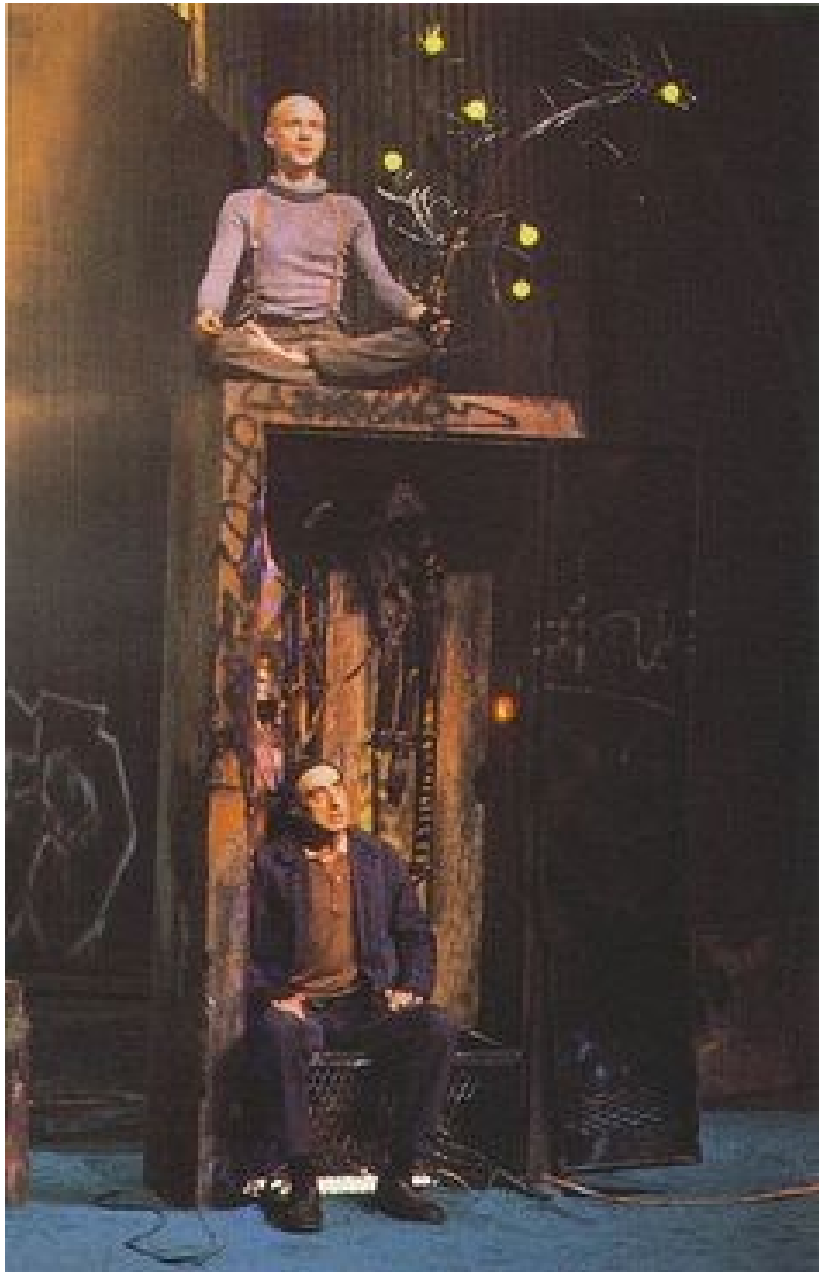

- *Konec hry* (1957)

Katty Castellat

- *Akt beze slov I.* (1957)
- *Akt beze slov II.* (1961)

- *Krappova poslední páska* (1958)

- Šťastné dny (1963)

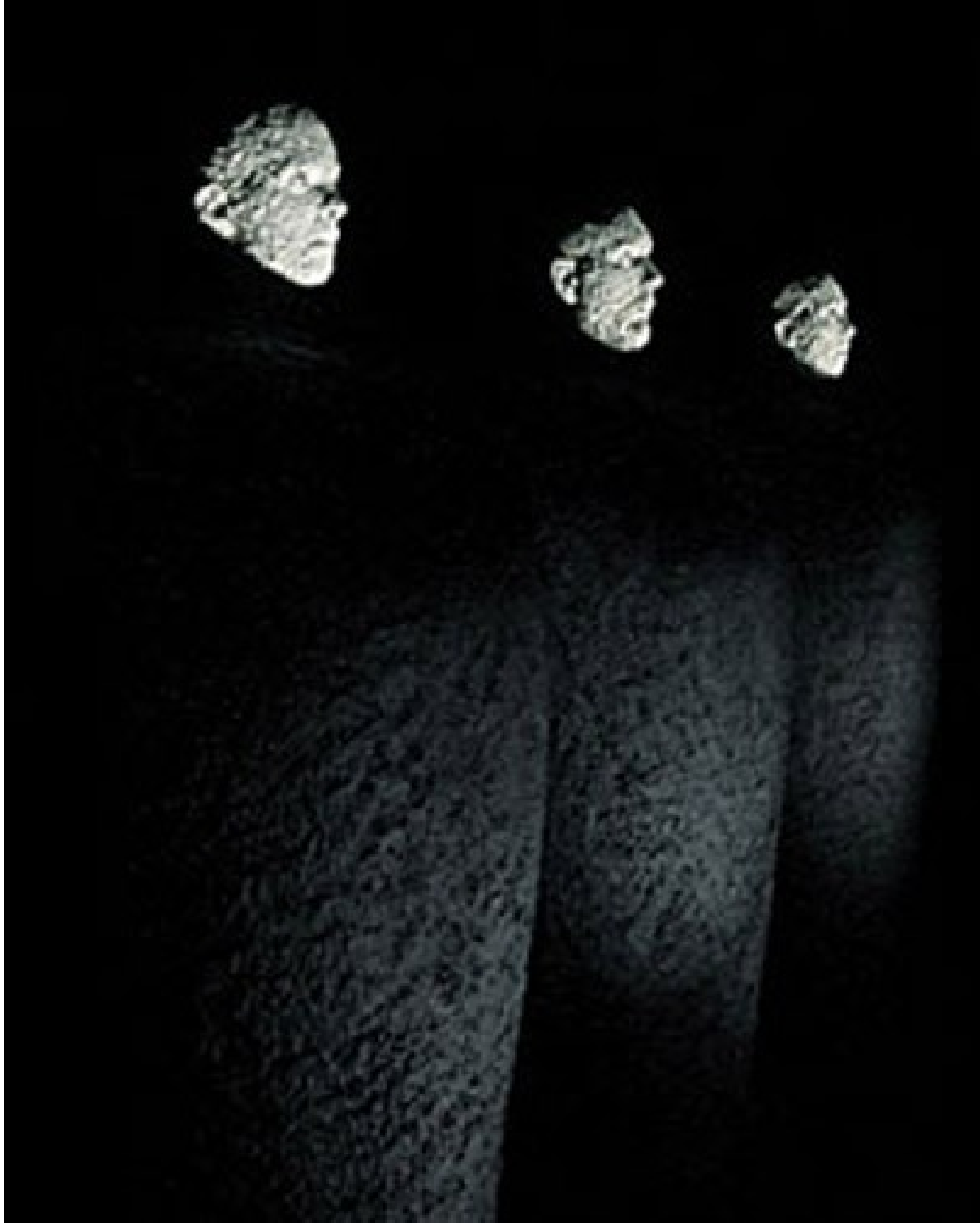

- Hra (1963)

- *Ne já* (1963)

- monodramata (závěrečná fáze tvorby, 70. léta):
 - *Tenkrát*
 - *Dech*
 - *Ne já*
 - *Kroky*
 - *Sólo*
- rozhlasové hry:
 - *Žhnoucí popel*
 - *Slova a hudba*
 - *Všichni klesající*
 - *Crescendo*

- *Film*
 - s Busterem Keatonem
 - inspirováno žánrem filmové grotesky
 - 1965
 - 24 min.
 - beze slov
- *Kvadrát I., Kvadrát II.*
 - 1981 (realizace v SRN), 1982 (realizace pro BBC)
 - scénář pro TV
- video archiv Beckettovy tvorby viz:
<http://www.ubu.com/film/beckett.html>

SAMUEL BECKETT

Paris
10.4.85

Dear Mr Minihan

Thank you for yr letter of April 2.
I should be glad to see you in
Paris - provided you leave yr
camera at home.

Best.

Sam Beckett